

- вимірі: стан, перспективи*. Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 20 травня 2022 р. К.: Арт Економі, 2022. С. 84–86.
2. Сафар'янс Є. В. Культурно-історична пам'ять «людини радянської» та сучасні геополітичні реалії. *Історія, культура, пам'ять у науковому вимірі: стан, перспективи*. Матеріали II всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Київ, 21 травня 2021 р. К.: Арт Економі, 2021. С. 83–85.
 3. King Ch. *The Moldovans, Romania, Russia and the Politics of Culture*. Hoover Press. 2000. P. 159.
 4. О функционировании языков на территории Молдавской ССР. URL: <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=312813&lang=2>
 5. Добровольська А. Б. Політичний транзит Республіки Молдова: реформи пострадянського періоду. *Європейські історичні студії*. № 1. 2015. С. 135–153.

О.П. Моціяка

аспірантка

ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»

ЕКОНОМІЧНИЙ ВПЛИВ ТУРЕЧЧИНИ НА БАЛКАНАХ У ПЕРІОД ПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АХМЕТА ДАВУТОГЛУ (2009–2016 рр.)

Охарактеризовано особливості та напрямки економічного впливу Турецької республіки на Балкани в період політичної діяльності Ахмета Давутоглу. Проаналізовано, з якими країнами регіону були найбільш активні економічні відносини. Наведено динаміку взаємного експорту й імпорту між балканськими державами і Туреччиною. Зроблено висновок про результати зазначених процесів та їх вплив на майбутню зовнішньоекономічну політику Анкари.

Ключові слова: Ахмет Давутоглу, Робоча група балканських країн, прямі іноземні інвестиції, філії, бізнес-асоціації.

Turkey's Economic Influence at the Balkans under Ahmet Davutoglu (2009–2016)

The peculiarities and directions of the economic influence of the Republic of Turkey on the Balkans during the political activity of Ahmet Davutoglu are characterized. It was analyzed which countries of the region had the most active economic relations. The dynamics of mutual export and import between the Balkan states and Turkey are presented and analyzed. A conclusion was made about the results of the mentioned processes and their influence on the future foreign economic policy of Ankara.

Key words: *Ahmet Davutoglu, Working group of the Balkan countries, direct foreign investment, branches, business associations.*

Період політичної діяльності Ахмета Давутоглу в Турецькій республіці (2009–2016 рр.) є окремим етапом її історичного розвитку. Відомий політик і політолог – автором праці «Стратегічна глибина» (2001), постулати якої заклали основи діяльності Партії справедливості і розвитку (далі – ПСР), що прийшла до влади у 2002 р. й досі є панівною в державі. Вихідцем із цієї партії є чинний президент Реджеп Тайїп Ердоган. Ключовий принцип діяльності ПСР – так званий «неосманізм», тобто повернення до османських геополітичних інтересів, що поширюються і на Балканський регіон [3, с. 34].

А. Давутоглу займав політичні посади в Туреччині з 2009 р. В цей час Анкара активізує співпрацю з Балканами в різних сферах, у тому числі й економічній. Як зазначає Д. Кютук, через історичні та культурні зв'язки з регіоном, Туреччина прагне збільшувати обсяг торгівлі з Балканами [2]. Уряд докладає значних зусиль задля сприяння й координації економічного співробітництва. Методи, які використовує для цього Анкара, такі: постійний діалог з країнами Балкан щодо торгівлі, просування турецьких продуктів і послуг, інформування турецьких підприємців про можливості в цьому регіоні,

заохочення співробітництва між турецькими й балканськими підприємствами та надання підтримки турецьким бізнес-асоціаціям, що діють на Балканах.

Починаючи з 2011 р. Міністерство економіки Туреччини регулярно скликало Робочу групу балканських країн за участю представників державних інституцій та неурядових організацій для обговорення економічних проблем та побудови подальших стратегій взаємодії між регіонами. У 2010–2011 р. Туреччина входила до десятки найбільших інвесторів, які надали офіційну допомогу на розвиток Косово, Чорногорії, Боснії та Герцеговини [1, с. 16–17].

У зазначений період Анкара вдалася до реалізації багатьох проєктів у цих країнах. Наприклад, у 2010 р. в Албанії турецький будівельний конгломерат Енка об'єднав зусилля з американською компанією Bechtel для будівництва автомагістралі вартістю 1 млрд доларів. У Боснії та Герцеговині Туреччина придбала 49% ВН Airlines, відкрила кілька філій банку Ziraat, а компанія Natron Hayat інвестувала 90 млн дол. у паперову промисловість держави. У Хорватії інвестиції Туреччини спрямовувались на будівництво автомагістралі, банку, різноманітних мережевих магазинів, готелів [2].

Після підписання тристоронньої угоди про співпрацю між Сербією, Туреччиною та Боснією і Герцеговиною у 2010 р. торгівля між цими державами помітно покращилася. З 2009 по 2014 рр. сербсько-турецький товарообмін зріс у 2 рази (з 338,9 млн дол. до 819,7 млн дол.). Експорт із Сербії до Туреччини збільшився у 5 разів (з 45,1 до 230 млн дол.), а імпорт – у 2 рази (з 239,8 до 589,7 млн дол.). Об'єм обміну зменшувався у 2012 р. на 4,7% та у 2014 р. на 9,3% через світову економічну кризу.

У цей самий період торгівельний обмін між Туреччиною та Боснією і Герцеговиною зріс з 278,7 до 493,4 млн дол. Боснійський експорт до Туреччини збільшився у 3 рази (з 52,1 до 171,4 млн дол.), імпорт – на 40% (з 226,6 до 322 млн дол.).

На відміну від Сербії, тут спадів у роки світової економічної кризи не спостерігалось [4, с. 21, 22].

Досить тісні економічні взаємовідносини Туреччина мала з Македонією. За даними на 2011 р. експорт турецьких товарів до Македонії становив 299 млн дол., збільшившись на 232% порівняно з 2001 р., а імпорт – 92 млн тур. дол., збільшившись від 2001 р. на 922%. Обсяг прямих іноземних інвестицій (ПІІ) Туреччини в Македонії того ж року становив 69 млн дол. Вони стосувалися передусім будівництва, банківського сектору та управління аеропортами [3, с. 55].

Найбільший обсяг ПІІ був у Косово. На кінець 2011 р. він становив 1 млрд дол. В основному інвестиції стосувалися банківського і гірничодобувного секторів. Хорватія була найбільшим експортером із Балкан – 311 млн дол. До того ж, Туреччина здійснювала в державі три великі проекти, що здійснювалися турецькими підрядними й консалтинговими фірмами на загальну суму 787 млн дол. – найвищий показник у Балканському регіоні [3, с. 56].

У 2015 р. Туреччина збільшила ПІІ на Балканах: 16,5 млн євро в Албанію, 10,1 млн євро в Чорногорію, 14,6 млн євро в Сербію та найбільше – 54,1 млн євро в Косово. Як зазначає А. Врачич, основну увагу як у політичному, так і в економічному плані Туреччина приділяла країнам з великою кількістю мусульманського населення [5, с. 12,13]. Економічні показники підтверджують цю думку.

Отже, у період політичної діяльності Ахмета Давутоглу економічний вплив Туреччини на Балкани посилювався. Державами, із якими Анкара мала найтісніші економічні відносини, були країни з великою часткою мусульманського населення, а саме – Косово, Албанія, Боснія і Герцеговина. У 2010 р. найбільш активною стала торгівля із Сербією та Боснією і Герцеговиною після підписання тристоронньої угоди про співпрацю. Окрім торговельного обміну, у балканських країнах реалізовувались різноманітні проекти турецьких бізнес-

компаній. Такими діями Туреччина прагнула закріпити свій вплив у регіоні, що їй врешті-решт вдалося успішно втілити.

Використані джерела та література:

1. Ekinci M. U. Turkey's «zero problems» era in the Balkans. Washington D.C.: SETA, 2013. 40 s.
2. Kütük D. Deepening Relations between the Balkans and Turkey. URL: https://tasam.org/en/Icerik/17508/deepening_relations_between_the_balkans_and_turkey
3. Mitrovic M. Turkish foreign policy towards the Balkans: the influence of traditional determinants on Davutoğlu's conception of Turkey – Balkan relations. Berlin: GeT MA Working Paper Series. 69 s.
4. Pavlović Đ. The Future of the Trilateral Cooperation among Bosnia and Herzegovina, Turkey, and Serbia. *CURRENT TURKEY-SERBIA RELATIONS*. Center for Strategic Research (SAM): 2016. URL: <http://www.jstor.com/stable/resrep05094.5>
5. Vračić A. Turkey's Role in the Western Balkans. Berlin: SWP, 2016. 34 s.

А.С. Процюк

аспірант

ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»

НІМЕЦЬКО-АМЕРИКАНСЬКІ КУЛЬТУРНІ ЗВ'ЯЗКИ ЗА ЧАСІВ ПРЕЗИДЕНТСТВА ДОНАЛЬДА ТРАМПА (2017–2021 рр.)

У статті проаналізовані культурні зв'язки між Німеччиною та Сполученими Штатами Америки за часів президентства Дональда Трампа (початок 2017 р. – початок 2021 р.). Доведено, що прихід Дональда Трампа на посаду лідера Сполучених Штатів призвів до певного розриву у відносинах між Сполученими Штатами і Німеччиною. У зовнішній політиці Дональд Трамп відмовився від